

Kansainvälisen merenkulkujärjestön (IMO) meriturvallisuuskomitean 108. istunnon päätöslauselmalla STCW-säännöstöön tehtyjen muutosten hyväksyminen

Asian tausta

Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä (International Maritime Organization, jäljempänä IMO) on vuosikymmenten ajan kehitetty kattava kansainvälinen sääntelyjärjestelmä alusten turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä, miehistön pätevydestä, aluskuljetuksiin liittyvistä vastuukysymyksistä sekä alusliikenteen ympäristölle aiheuttamien haittojen ehkäisemisestä.

Keskeinen yleissopimus on ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehty kansainvälinen yleissopimus (SopS 11/1981, jäljempänä SOLAS-yleissopimus). Toinen keskeinen yleissopimus IMO:ssa on vuonna 1978 tehty kansainvälinen yleissopimus koskien merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa (SopS 22/1984, jäljempänä STCW-yleissopimus). Yleissopimuksia sekä STCW-yleissopimukseen liittyvää säännöstöä, jäljempänä *STCW-säännöstöä*, on muutettu lukuisia kertoja IMO:n meriturvallisuuskomitean (Maritime Safety Committee, jäljempänä MSC-komitea) päätöslauselmilla.

Hyväksyttäväksi esitettävän päätöslauselman *MSC.560(108)* sisältämät STCW-säännösten muutokset, jotka koskevat merenkulkijoiden koulutusta, kuuluvat EU:n yksinomaiseen toimivaltaan. Koska EU ei ole STCW-sopimuksen osapuoli, esitetään muutokset EU:n neuvoston tekemän valtuutuksen nojalla valtioneuvoston hyväksyttäväksi.

Sopimuksen valmistelu

Sopimusmuutokset on valmisteltu IMO:n meriturvallisuuskomiteassa ja sen alakomiteoissa. Hyväksyttäväksi esitettävä päätöslauselma on hyväksytty meriturvallisuuskomitean 108. istunnossa toukokuussa 2024.

Euroopan unionin neuvosto on ennen kutakin meriturvallisuuskomitean kokousta antanut päätöksen, jonka nojalla jäsenvaltiot valtuutetaan ilmaisemaan suostumuksensa tulla muutosten sitomiksi unionin etujen mukaisesti siltä osin kuin nuo muutokset kuuluvat unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Ennen meriturvallisuuskomitean 108. istuntoa neuvosto antoi päätöksen 2024/990 (NLE) Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä meriympäristön suojelukomitean 81. istunnossa ja meriturvallisuuskomitean 108. istunnossa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta aluksista aiheutuvan meren pilaantumisen ehkäisemistä koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (Marpol), ihmishengen turvallisuutta merellä koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SOLAS), kaasuja tai muita alhaisessa lämpötilassa leimahtavia polttoaineita käyttäviä aluksia koskevaan kansainväliseen turvallisuussäännöstöön (IGF-säännöstö), irtolasti- ja öljysäiliöalusten katsastuksissa sovellettavaa laajennettua katsastusohjelmaa

koskevaan vuoden 2011 kansainväliseen säännöstöön (vuoden 2011 ESP-säännöstö), hengenpelastuslaitteita koskevaan kansainväliseen säännöstöön (LSA-säännöstö), paloturvallisuusjärjestelyjen kansainväliseen säännöstöön (FSS-säännöstö) ja merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan säännöstöön (STCW-säännöstö) tehtävien muutosten hyväksymiseen.

Meriturvallisuuskomitean ja sen alakomiteoiden kansallisissa koordinaatioissa muutosehdotukset STCW-säännöstöön on käyty yksityiskohtaisesti läpi ja asiassa on kuultu laajasti merenkulun ja elinkeinon sidosryhmiä.

Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Päätöslauselmalla ehdotettujen muutosten tarkoituksena on koulutusvaatimuksia kehittämällä vastata tarpeeseen ennaltaehkäistä ja torjua epäasiallista kohtelua ja häirintää, mukaan lukien seksuaalista väkivaltaa sekä seksuaalista häirintää, merenkulkualalla.

MSC.560(108)

Päätöslauselmalla ehdotetaan muutosta STCW-säännösten A-osan kohtaan A-VI/1, joka sisältää pakolliset vähimmäisvaatimukset koskien merenkulkijoiden hätätilanteiden peruskoulutusta.

Päätöslauselmassa ehdotetuilla A-VI/1 kohtaan tehtävillä muutoksilla varmistetaan merenkulkijoille turvallinen työpaikka. Muutos toteutetaan sisällyttämällä uusi osaamisvaatimus henkilökohtaista turvallisuutta ja sosiaalisia vastuita koskevaan taulukkoon A-VI/1-4. Osaamisvaatimuksen mukaisesti merenkulkijoiden tulee osata edistää epäasiallisen kohtelun ja häirinnän, myös seksuaalisen väkivallan ja seksuaalisen häirinnän, ehkäisemistä ja torjuntaa.

Päätöslauselman määräykset koskevat merenkulkijoiden koulutuksen sisältöä. Suomen lainsäädännössä merenkulkijoiden koulutuksen kannalta keskeinen laki on laki liikenteen palveluista (320/2017). EU-lainsäädännössä keskeinen säädös on Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/93 merenkulkijoiden vähimmäiskoulutuksesta (jäljempänä vähimmäiskoulutusdirektiivi). Valtioneuvoston asetuksessa aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevyydestä (27.6.2018/508, jäljempänä miehityasetus) säädetään tarkemmista yksityiskohdista.

Muutokset vaikuttavat merenkulun koulutuksen järjestäjien merenkulkijoille antaman hätätilanteiden peruskoulutuksen sisältöön. Koulutuksen järjestäjien tulee päivittää koulutussisältönsä uusien vaatimusten mukaisiksi. Liikenne- ja viestintävirasto arvioi ja hyväksyy merenkulun koulutuksen liikenteen palveluista annetun lain 12 luvun mukaisesti.

Hätätilanteiden peruskoulutusta edellytetään miehitysasetuksen 19 § 2 momentin mukaan seuraavasti: Muiden kuin vuokraveneiden, huvialusten ja kotimaanliikenteen alusten laivaväkeen kuuluvalla henkilöllä, joka kuuluu aluksen vähimmäismiehitykseen tai jolle on määrätty aluksen turvallisuuteen tai ympäristön

pilaantumisen ehkäisemiseen liittyviä tehtäviä, sekä kotimaanliikenteen säiliöalusten laivaväkeen kuuluvalla henkilöllä, jolla on lastinkäsittelyyn liittyviä tehtäviä, on oltava STCW-säännösten A-VI/1 säännön mukainen hätätilanteiden peruskoulutus.

Muutos koskee vain uusia merenkulkijoita, sillä taulukon A-VI/1-4 mukaisille koulutuksille ei ole STCW-säännöstyössä asetettu vaatimusta kertauskoulutuksista.

Muutoksen ei katsota lisäävän koulutuksen kestoa nykyisestä merkittäväällä tavalla.

Esityksen vaikutukset

Muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai hallinnollisia vaikutuksia. Yksityiskohtaiset vaikutukset on arvioitu edellä päätöslauselmittain.

Lausuntopalaute

MSC-komitean kokousten kansallisissa koordinaatioissa on kuultu laajasti merenkulun ja elinkeinon sidosryhmiä. Muutoksista on lisäksi pyydetty lausuntoja merenkulun sidosryhmäverkostolta **17.3.-7.4.2025**. Esityksestä annettiin **9** lausuntoa.

Esityksestä lausuiivat Huoltovarmuuskeskus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Opetushallitus, Puolustusministeriö, Rajavartiolaitos, Suomen Laivanpäälystöliitto ry, Suomen Varustamot ry, Väylävirasto ja Ålands landskapsregering.

Lausuntopalautteen perusteella esitystä pidettiin perusteltuna ja kannatettiin taikka siitä ei ollut erityistä lausuttavaa.

Sopimuksen voimaantulo

Muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan noudattaen niin sanottua hiljaista hyväksymismenettelyä siten, että ne katsotaan STCW-yleissopimuksen XII(1)(a)(vii)(2) artiklan mukaisesti hyväksytyiksi 1 päivänä heinäkuuta 2025, jollei niitä siihen mennessä ole vastustanut 1/3 sopimuspuolista tai sopimuspuolet, joiden yhteenlaskettu tonnisto on yli 50 prosenttia maailman kauppalaivaston tonnistosta. Jos muutokset katsotaan hyväksytyiksi, ne tulevat STCW-yleissopimuksen XII(1)(a)(ix) artiklan nojalla voimaan kansainvälisesti 1 päivänä tammikuuta 2026.

Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä, eivätkä ne kuulu Suomessa lainsäädännön alaan. Tästä syystä ne eivät vaadi eduskunnan hyväksyntää. Tarkoituksena on, että valtioneuvoston yleisistunto hyväksyisi muutokset jäljempänä Toimivalta-jaksossa tarkemmin esitetyin perustein.

Koska kyse on EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvista muutoksista, niitä ei saateta kansallisesti voimaan. Muutosten voimaantulosta julkaistaan kuitenkin Suomen säädöskokoelmasta annetun lain

(188/2000) 9 §:n mukaisesti säädöskokoelman sopimussarjassa ministeriön ilmoitus, jossa myös kerrotaan, missä tietoverkossa muutokset ovat saatavissa, sekä tieto siitä viranomaisesta, joka antaa muutoksista tietoja suomeksi ja ruotsiksi. Tarkoituksena on, että Liikenne- ja viestintävirasto toimii tietojen antajana ja päätöslauselmat ja muutosten tekstit julkaistaisiin sen internetsivuilla osoitteessa www.traficom.fi.

Ahvenanmaa

Esitetyt sopimusmuutokset koskevat kauppamerenkulkua. Näin ollen Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 13 kohdan mukaan sopimuksen määräykset kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Koska muutokset eivät sisällä Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, muutosten voimaansaattamisäädökselle ei ole tarpeen pyytää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksyntää itsehallintolain 59 §:n 1 momentin mukaisesti.

Toimivalta

Perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto vastaa Euroopan unionissa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä, jollei päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä. Valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS) 3 §:n 9 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee Euroopan unionissa päätettäviin asioihin sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä (PeVL 16/2004). EU:n yksinomaisessa toimivallassa olevat kansainväliset velvoitteet, joiden osapuoli EU ei ole, rinnastetaan kansallisessa käsittelyssä EU:ssa päätettävään asiaan.

Muutosten hyväksyminen kuuluu siten perustuslain 93.2 §:n ja VNOS:n 3 §:n 9 kohdan nojalla valtioneuvostolle.

Esitys

Edellä olevan perusteella esitetään, että valtioneuvosto hyväksyy kansainväliseen merenkulkijoiden koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan vuoden 1978 yleissopimukseen liittyvään merenkulun koulutusta, pätevyyskirjoja ja vahdinpitoa koskevaan säännöstöön tehdyt muutokset.

Esittelijä

Väinö Pitkänen, liikenne- ja viestintäministeriö